

Sygn. akt IV CSK 488/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa DRUKARNI O. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G.

przeciwko „M.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 8 grudnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 26 października 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powód, Drukarnia O. spółka z o.o. w G. (obecnie w upadłości), wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku zaocznego Sądu Okręgowego z dnia 1 września 2006 r., sygn. akt 306/06, zasądającego na rzecz pozwanego, z tej sprawy, „M.” spółki z o.o. w K. kwotę 218.941,94 zł z odsetkami i kosztami procesu. Sąd Okręgowy, wydając wyrok zaoczny, nie uwzględnił potrąceń dokonanych poza procesem wierzytelności przysługujących powodowi wobec pozwanego tytułem odszkodowania w związku z dostarczeniem wadliwej partii folii aluminiowej służącej powodowi do produkcji wieczek (platynek) do zamykania opakowań jogurtów. Z tej przyczyny powód poniósł szkodę rzeczywistą w wysokości 89.575,82 zł oraz utracił zysk wskutek zerwania współpracy przez odbiorcę platynek „E.” spółkę z o.o. w S. w wysokości 125.975,82 zł oraz 83.983,92 zł, które to kwoty powód podniósł do potrącenia – w pismach z dnia 20 kwietnia 2006 r. oraz z dnia 13 października 2006 r. – z wierzytelnością przysługującą pozwanemu wobec powoda ujętą w kwestionowanym tytule wykonawczym. Ponadto powód twierdził, że pozwany uzyskał zaspokojenie tej wierzytelności na podstawie umowy przewłaszczenia maszyn, domagając się wydania przewłaszczonych maszyn w piśmie z 11 października 2005 r.

Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 18 stycznia 2010 r., oddalił powództwo. Ustalił, że w latach 2003-2005 powód prowadził współpracę handlową z „E.” spółką z o.o. w S. polegającą na dostarczaniu platynek (wieczek z zadrukowanej folii aluminiowej do opakowań jogurtów i śmietan). Powód dokonywał tzw. moletowania folii, czyli jej pofałdowania oraz zadrukowania. Platiniki były wykonane z gładkiej folii aluminiowej wyprodukowanej przez czeskiego producenta, a dostarczanej powodowi wraz z lakierami termozgrzewalnymi przez pozwanego. Powód w tym okresie nie był jedynym dostawcą platynek dla „E.” spółki z o.o. Strony zawarły umowę przewłaszczenia maszyn i urządzeń celem zabezpieczenia kredytu kupieckiego udzielonego powodowi przez pozwanego. Wartość przewłaszczonych maszyn strony określiły na 305.000 zł. Warunkiem rozwiązującym umowy miała być

całkowita spłata kredytu. Pozwany (jako wierzyciel) mógł uzyskać zaspokojenie wierzytelności według swego wyboru przez zbycie przedmiotu przewłaszczenia albo przez zaliczenie wartości przewłaszczonych rzeczy według wyceny rzeczoznawcy. Mógł też zatrzymać rzeczy i dochodzić spłaty długu na ogólnych zasadach. Pozwany zezwolił powodowi na bezpłatne używanie przedmiotu przewłaszczenia do czasu całkowitej spłaty długu lub do czasu żądania jego wydania.

W dniu 23 czerwca 2005 r. „E.” spółka z o.o. reklamowała u powoda 108.200 platynek do jogurtów. Pod zarzutem dostarczenia wadliwej partii platynek zakończyła współpracę z powodem w zakresie dostarczania platynek. W dniu 7 lipca 2005 r. powód reklamował u pozwanego jakoś 1002 kg folii dostarczonej w dniach 18 lutego i 31 maja 2005 r., podnosząc, że folia wchodziła w reakcję z jogurtem, co powodowało jej perforację oraz że „E.” z tej przyczyny wstrzymał się z zapłatą kwoty 87.000 zł. „E.” natomiast poinformował powoda, że wskutek perforacji folii musiał utylizować 25.844 jogurtów. Powód uwzględnił reklamację spółki „E.” na kwotę 81.655,33 zł, o czym poinformował pozwanego, jak również o dalszej kwocie 25.219,48 zł poniesionych kosztów w związku z reklamacją platynek. W dniu 27 lipca 2005 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli producenta folii, powoda i spółki „E.”, na którym stwierdzono m.in. perforację platynek oraz ustalono, że producent uzna reklamację, co miało zakończyć wszelkie spory. W dniach 23 sierpnia i 22 listopada 2005 r. przedstawiciele producenta badali folię w siedzibie powoda i stwierdzili, że folia po moletowaniu była wadliwa. Producent uznał reklamację 264.515 platynek. Powód wystawił pozwanemu notę nr 1/2005 z dnia 19 grudnia 2005 r. na kwotę 89.575,82 zł z tytułu odszkodowania wynikającego z reklamacji „E.” spółki z o.o. Nota miała obejmować wszystkie straty poniesione przez powoda z tego tytułu. Przedstawiciele trzech stron zaakceptowali reklamację. Powód zapłacił tę kwotę odbiorcy platynek, a pozwany uregulował ten dług wobec powoda przez potrącenie ze swoją wierzytelnością wobec powoda na podstawie dowodu kompensaty nr 05/KMP/01059 z dnia 31 grudnia 2005 r. Powód nadal zamawiał u pozwanego folię. Ostatnie zamówienie było zrealizowane w styczniu 2006 r. Powód nie płacił jednak pozwanemu za dostarczoną folię.

W dniu 31 marca 2006 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 125.975,88 zł tytułem odszkodowania za utracone korzyści ze współpracy z „E.” spółką z o.o. w okresie od lipca 2005 r. do marca 2006 r., a w dniu 20 kwietnia 2006 r. złożył pozwanemu oświadczenie o potrąceniu tej kwoty z wierzytelnością przysługującą pozwanemu z tytułu sprzedaży dalszych partii folii. Mimo tego oświadczenia pozwany wystąpił przeciw powodowi z pozwem o zapłatę za dostarczoną folię, w następstwie czego Sąd Okręgowy, wyrokiem zaocznym w sprawie 306/06, zasądził od Drukarni O. spółki z o.o. w G. na rzecz „M.” spółki z o.o. w K. kwotę 218.941,94 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 maja 2006 r. wraz z kosztami procesu w kwocie 18.163 zł. W dniu 26 października 2006 r. wyrokowi została nadana klauzula wykonalności, a następnie, na wniosek pozwanego, została wszczęta egzekucja zasądzonej wierzytelności.

W dniu 2 października 2006 r. pozwany obciążył powoda notą nr 1/10/06/K na kwotę 39.066,30 zł za bezumowne korzystanie, w okresie od dnia 25 kwietnia do dnia 30 września 2006 r., z przewłaszczonego maszyn i wskazał 14-dniowy termin zapłaty tej kwoty w formie kompensaty. Wskazanie kompensaty jako formy zapłaty należności – w ocenie Sądu Okręgowego – było pomyłką, gdyż w tym czasie pozwany nie był dłużnikiem powoda. Pozwany wezwał też powoda do wydania przewłaszczonego urządzeń.

Powód, w piśmie z 13 października 2006 r., złożył pozwanemu oświadczenie o potrąceniu kwoty 83.983,92 zł tytułem odszkodowania za utracone korzyści ze współpracy z „E.” spółką z o.o. w okresie od kwietnia do września 2006 r. oraz wskazał, że łączna kwota potrąceń z zafakturowanych przez pozwanego dostaw folii wynosi kwotę 209.959,80 zł, co oznacza że nie ma długu wobec pozwanego, a przewłaszczone maszyny przeszły z powrotem na jego własność. Pozwany oświadczył, w piśmie z 19 października 2006 r., że nie uznaje oświadczenia o potrąceniu i powołał się na badania dokonane przez czeskiego producenta folii, w wyniku których ustalono, że część platynek wykonana była z innego stopu aluminium niż dostarczonego przez czeskiego producenta. Wobec tego pozwany uchylił się od skutków prawnych swego oświadczenia o uznaniu długu w wysokości 89.575,82 zł wynikającego z reklamacji folii. Tego samego dnia wezwał powoda do zapłaty tej kwoty. Oświadczył też, że wskutek omyłki podał w nocie księgowej

nr 1/10/06/K na kwotę 39.066,30 zł, iż jej zapłata ma nastąpić przez potrącenie i że oświadczenie o potrąceniu nie stanowi uznania długu.

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że czeski producent folii przeprowadził badania reklamowanych platynek i ustalił, że część z nich została wykonana z folii aluminiowej ze stopu 8079 produkowanego na Węgrzech i w Niemczech, a nie produkowanego przez niego stopu 8111, oraz że przyczyną perforacji platynek był zbyt duży nacisk głowicy moletującej, a nie jakość powłoki lakieru termozgrzewalnego. Jednak uznał on zgłoszoną reklamację ze względu na perspektywę dalszej współpracy.

Sąd Okręgowy ocenił, że powództwo, oparte na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., jest bezzasadne. Oświadczenie powoda o potrąceniu wierzytelności złożone przed powstaniem tytułu egzekucyjnego nie mogło stanowić podstawy uwzględnienia powództwa przeciwegzekucyjnego. Ponadto powód nie wykazał, że po zamknięciu rozprawy w sprawie 306/06 spełnił świadczenie na rzecz pozwanego. Wezwanie do wydania przewłaszczonej rzeczy nie było tożsame z oświadczeniem pozwanego o zaspokojeniu wierzytelności z przedmiotu przewłaszczenia.

Apelacja powoda wniesiona od wyroku Sądu Okręgowego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 26 października 2010 r. Sąd drugiej instancji uznał za prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Za pozbawiony znaczenia uznał zarzut apelacji naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w sytuacji, gdy – w ocenie tego Sądu – powód nie udowodnił roszczeń wobec pozwanego, które miałyby podlegać potrąceniu, ani że pozwany uzyskał zaspokojenie swojej wierzytelności wskutek żądania wydania przewłaszczonej przedmiotów. Powoda obciążał ciężar dowodu szkody, wadliwości folii oraz związku przyczynowego pomiędzy szkodą a dostarczeniem przez pozwanego wadliwej folii. Wystawione przez powoda noty oraz wezwania do zapłaty nie mogły być uznane za dowody powstania wierzytelności wobec pozwanego. Nie było takim dowodem wystawienie przez pozwanego noty nr 1/10/06/K za bezumowne korzystanie przez powoda z przewłaszczonej przedmiotów, skoro powód nie zapłacił żądanej kwoty 39.066,30 zł oraz nie wydał pozwanemu przewłaszczonej przedmiotów. Dla rozstrzygnięcia

sprawy nie miało przesądzającego znaczenia początkowe uznanie przez pozwanego roszczenia o zapłatę odszkodowania w wysokości 89.575,82 zł (zaspokojonego przez pozwanego wskutek potrącenia dokonanego dnia 31 grudnia 2005 r.), skoro czeski producent uchylił się od uznania swojej odpowiedzialności za rzekomo wadliwą folię sprzedaną pozwanemu, a pozwany złożył powodowi oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o uznaniu reklamacji na tę kwotę. W tej sytuacji, wszystkie przesłanki roszczenia odszkodowawczego powoda względem pozwanego, wynikającego z dostarczenia wadliwej folii, powinien udowodnić powód. O winie pozwanego nie przesądza przedstawiona przez powoda opinia Politechniki Gdańskiej, którą trzeba traktować jedynie jako oświadczenie powoda o przyczynach wadliwych płytnek. Zapisek zawarty w nocie pozwanego nr 1/10/06/K o treści „Forma płatności: kompensata” nie jest oświadczeniem o potrąceniu wierzytelności, gdyż oświadczenie o potrąceniu musi wyraźnie wskazywać obie potrącane wierzytelności, tymczasem pozwany nie wskazał, z jaką wierzytelnością powoda miałyby być potrącona kwota wskazana w nocie. Niezależnie od tego powód nie udowodnił, by miał wierzytelność pieniężną wobec pozwanego.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł powód, który zaskarżył go w całości. W ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. powód zarzucił naruszenie:

- art. 6 k.c. w związku z art. 471 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że to na powodzie, a nie pozwanej spółce, spoczywał ciężar dowodu w zakresie wystąpienia szkody, w sytuacji, w której pozwana spółka uznała reklamację powoda, wadliwy towar został odebrany, a następnie po jego zniszczeniu pozwana spółka uchyliła się od skutków uznania roszczenia, twierdząc, że towar nie był wadliwy;
- art. 65 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wystawienie przez pozwaną spółkę księgowej noty kompensacyjnej nr 1/10/06/K nie stanowiło dowodu uznania roszczenia ze strony pozwanej spółki, a wskazanie formy płatności jako kompensata było pomyłką;

- art. 499 k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię polegającą na stwierdzeniu, że oświadczenie o potrąceniu dla swej ważności musi wyraźnie wskazywać obie potrącane wierzytelności, podczas gdy w sytuacji, w której dłużnik posiada tylko jedno zobowiązanie względem wierzyciela wystarczające jest określenie, że potrącenie dotyczy wierzytelności wierzyciela.

W ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. powód zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- uznanie przez Sąd Apelacyjny, że nie stanowi dowodu powstania wierzytelności powodowej spółki wobec pozwanego wystawienie przez pozwanego noty nr 1/10/06/K z uwagi na fakt, że powodowa spółka nie zapłaciła żądanej notą kwoty 39.066,30 zł, podczas gdy pozwana spółka w powołanej nocie księgowej jako formę płatności wskazała kompensatę;
- niewyczerpujące przeprowadzenie postępowania dowodowego i dowolną ocenę dowodów polegającą na nieuwzględnieniu wniosków dowodowych powoda dotyczących wysokości szkody, a następnie ustaleniu, że strona powodowa nie udowodniła swojego roszczenia.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Przepis ten nie wskazuje konkretnych przepisów, których naruszenia nie można skutecznie zarzucić w skardze kasacyjnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto jednak, że ze względu na omawianą regulację nie można skargi kasacyjnej oprzeć na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. określającego zasadę swobodnej oceny dowodów, według której sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przepis ten dotyczy bowiem bezpośrednio oceny dowodów, co należy do sądów *meritii* i nie jest objęte kontrolą kasacyjną (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 marca 2007 r., II PK 231/06, OSNP 2008, nr 9-10, poz. 124 oraz z dnia 8 maja

2008 r., V CSK 579/07, nie publ.). Niemożność podniesienia w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie oznacza, że poza kontrolą kasacyjną pozostają ewentualne uchybienia sądu drugiej instancji dotyczące postępowania dowodowego, jednakże ich wykazanie może nastąpić poprzez podniesienie innych zarzutów procesowych.

Powództwo zostało oparte na złożeniu przez powoda dwóch oświadczeń o potrąceniu z wierzytelnością pozwanego ujętą w kwestionowanym tytule wykonawczym wierzytelności powoda z tytułu odszkodowania za utracone korzyści w związku z zerwaniem przez „E.” spółkę z o.o. współpracy z powodem: w dniu 20 kwietnia 2006 r. (co do kwoty 125.975,88 zł) oraz w dniu 13 października 2006 r. (co do kwoty 89.983,92 zł). Odnośnie do oświadczenia o potrąceniu wierzytelności z dnia 20 kwietnia 2006 r. należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, co do którego nie odniósł się Sąd Apelacyjny, że oświadczenie to nie mogło być podstawą powództwa przeciwegzekucyjnego opartego na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. skoro zostało złożone przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Zgodnie z tym przepisem, dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Ostatni fragment przytoczonego przepisu był przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 47/10 (OSNC 2010, nr 12, poz. 165), według której podstawą powództwa opozycyjnego przewidzianą w art. 840 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c. jest nierozpoznanie przez sąd zarzutu spełnienia świadczenia, zgłoszonego przed zamknięciem rozprawy. Innymi słowy, warunkiem umożliwiającym powołanie się przez dłużnika w powództwie przeciwegzekucyjnym na spełnienie świadczenia przed powstaniem tytułu egzekucyjnego jest pominięcie przez sąd oceny zarzutu spełnienia świadczenia mimo jego zgłoszenia w postępowaniu rozpoznawczym, w którym wydano tytuł egzekucyjny. Pomimo tego, że dokonanie skutecznego potrącenia wierzytelności jest w skutkach materialnoprawnych zbliżone do konsekwencji wynikających ze spełnienia

świadczenia (por. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2007 r., III CZP 58/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 44 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1987 r., III CZP 69/87, OSNCP 1989, nr 4, poz. 64) zarzuty oparte na tych zdarzeniach nie są tożsame. Z tego względu zarzutu potrącenia nie dotyczy regulacja zawarta w art. 840 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest jednak stanowisko, że istnieje możliwość oparcia powództwa przeciwegzekucyjnego na potrąceniu wierzytelności powstałej przed powstaniem tytułu egzekucyjnego nawet, jeżeli zarzut w tym przedmiocie mógł zostać zgłoszony w postępowaniu rozpoznawczym (por. uchwała z dnia 14 października 1993 r., III CZP 141/93, OSNC 1994, nr 5, poz. 102). W takim przypadku, dłużnik nie może powołać się jednak na skutki materialnoprawne – w postaci umorzenia wierzytelności ujętej w tytule egzekucyjnym – wynikające ze złożonego przez niego przed powstaniem tytułu egzekucyjnego oświadczenia o potrąceniu wzajemnej wierzytelności, gdyż podważałoby to zasadność tego tytułu egzekucyjnego (stwierdzającego obowiązek spełnienia świadczenia mimo umorzenia wierzytelności), może natomiast powołać się na oświadczenie o potrąceniu dokonane już po powstaniu tytułu, w szczególności w powództwie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Z tych względów powództwo przeciwegzekucyjne nie mogło opierać się na zarzucie potrącenia wierzytelności powoda wobec pozwanego – w kwocie 125.975,88 zł – wynikającego ze złożenia przez powoda oświadczenia o potrąceniu w dniu 20 kwietnia 2006 r., a więc przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Nie było natomiast przeszkód, aby badać zasadność potrącenia przez powoda tej wierzytelności z wierzytelnością ujętą w kwestionowanym tytule wykonawczym, traktując wniesienie samego powództwa przeciwegzekucyjnego jako podniesienie zarzutu potrącenia wskazanych w nim wierzytelności z wierzytelnością pozwanego ujętą w zaskarżonym tytule wykonawczym.

W skardze kasacyjnej zasadnie zarzucono naruszenie art. 499 k.c. przez przyjęcie, że treść noty księgowej z dnia 2 października 2006 r. wystawionej przez pozwanego nie mogła być uznana za oświadczenie o potrąceniu z tej tylko przyczyny, że nie wymieniała drugiej, wierzytelności przysługującej powodowi względem pozwanego, przedstawionej do potrącenia ze wskazaną w nocie

wierzytelnością pozwanego w kwocie 39.066,30 zł z tytułu bezumownego korzystania z przewłaszczonej maszyny i urządzeń. Przyjmuje się, że dla skuteczności oświadczenia o potrąceniu powinno ono konkretyzować rodzaj i wysokość obu wierzytelności objętych potrąceniem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 maja 1968 r., II PR 202/68, nie publ., z dnia 4 lutego 2000 r., II CKN 730/98, nie publ., z dnia 6 października 2006 r., V CSK 198/06, nie publ.). Wymagania tego nie można jednak absolutyzować. Nie ma przeszkód, aby uznać za skuteczne oświadczenie o potrąceniu niezawierające wyraźnego wskazania wzajemnej wierzytelności i jej wysokości, jeżeli z okoliczności towarzyszących złożeniu temu oświadczeniu, np. wcześniejszej korespondencji między wierzycielem i dłużnikiem, jednoznacznie wynika, jakiej wierzytelności wzajemnej oświadczenie to dotyczy. W szczególności oświadczenie o potrąceniu niewskazujące wierzytelności wzajemnej, z którą wierzyciel potrąca swoją wierzytelność, może być skuteczne wówczas, gdy przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu druga strona zgłaszała tylko jedną wierzytelność i określiła jej wysokość. Nie przesądza to jednak o tym, że nota księgowa pozwanego z dnia 2 października 2006 r. rzeczywiście zawierała oświadczenie pozwanego o potrąceniu jego wierzytelności (w kwocie wskazanej w notie) z wierzytelnością powoda z tytułu odszkodowania za utracone przez powoda korzyści wskutek zerwania współpracy ze spółką „E.”. Po pierwsze, z okoliczności poprzedzających wystawienie tej noty nie wynika jednoznacznie jakiej wierzytelności wzajemnej powoda dotyczyłoby potrącenie. Z dokonanych ustaleń wynika, że przed dniem 2 października 2006 r. (datą wystawienia noty księgowej) powód zgłosił pozwanemu jedynie wierzytelność w piśmie z dnia 31 marca 2006 r. dotyczącą odszkodowania w kwocie 125.975,88 zł za szkodę spowodowaną utratą korzyści wynikających ze współpracy z „E.” spółką z o.o. w okresie od lipca 2005 r. do marca 2006 r. Dopiero bowiem w piśmie z dnia 6 października 2006 r. powód zażądał dalszej kwoty tytułem odszkodowania, którą następnie objął oświadczeniem o potrąceniu z dnia 13 października 2006 r. Mimo złożenia tego oświadczenia, pozwany wniósł powództwo o zapłatę należności ujętych w kwestionowanym tytule wykonawczym, co oznacza, że nie uznał za skuteczne oświadczenia o potrąceniu złożonego przez powoda obejmującego wierzytelność powoda z tytułu odszkodowania w

kwocie 125.975,88 zł. Z noty księgowej z dnia 2 października 2006 r. nie wynika okoliczność, że w tym zakresie powód zmienił swoje stanowisko skoro nie wskazał w niej konkretnej wzajemnej wierzytelności powoda. Po drugie, za bezzasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 65 k.c. przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że wskazanie w notie księgowej z dnia 2 października 2006 r. formy zapłaty przez „kompensatę” nastąpiło wskutek pomyłki pozwanego. Do interpretacji noty księgowej, która, zdaniem powoda, zawierała oświadczenie o potrąceniu, należało stosować art. 65 § 1 k.c. albowiem do potrącenia, jako jednostronnego oświadczenia woli, nie ma zastosowania art. 65 § 2 k.c. Z art. 65 § 1 k.c. wynika nakaz uwzględnienia przy wykładni oświadczeń woli okoliczności, w których oświadczenie woli zostało złożone, a więc także faktu wytoczenia przez pozwanego powództwa o zapłatę należności z tytułu dostaw folii, mimo objęcia tej wierzytelności oświadczeniem powoda o potrąceniu złożonym w dniu 20 kwietnia 2006 r. Czyni to wątpliwym, jakiej wzajemnej wierzytelności powoda mogła dotyczyć nota księgowa z dnia 2 października 2006 r. Wniosku o tym, że nota ta zawierała oświadczenie o potrąceniu nie potwierdza również analiza logiczno-językowa jej treści, która zawiera sprzeczność dotyczącą sposobu uregulowania przez powoda wskazanej w niej należności pozwanego. W notie jest bowiem mowa nie tylko o zapłacie w formie „kompensaty”, ale także o terminie zapłaty – 14 dni – kwoty w niej wskazanej. Takie sformułowanie pozostaje w oczywistej sprzeczności ze wskazaną formą zapłaty w postaci kompensaty (potrącenia), gdyż oświadczenie o potrąceniu wywołuje skutek w postaci umorzenia poddanych do potrącenia wierzytelności (art. 498 § 2 k.c.) z chwilą dojścia oświadczenia o potrąceniu do adresata (art. 499 w zw. z art. 61 zd. pierwsze k.c.). Ostatecznie prowadzi to do wniosku, zgodnego ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, że wystawienie noty księgowej z dnia 2 października 2006 r. nie mogło być uznane za złożenie przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu. W konsekwencji pozwany dokonał potrącenia swoich wierzytelności z wierzytelnością powoda (w kwocie 89.575,82 zł) za szkodę spowodowaną dostarczeniem wadliwej folii aluminiowej jedynie na podstawie dowodu kompensaty nr 05/KMP/01059 z dnia 31 grudnia 2005 r.

Wierzytelność powoda względem pozwanego przedstawiona do potrącenia w ramach wniesionego powództwa przeciwezgekcyjnego – podobnie jak

wierzytelność, o której była mowa w oświadczeniu powoda o potrąceniu z dnia 31 grudnia 2005 r. – obejmowała odszkodowanie za szkodę powstałą w następstwie nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwanego wskutek dostarczenia wadliwej folii aluminiowej wykorzystywanej przez powoda do produkcji platynek. Zgodnie z art. 6 k.c., na powodzie spoczywał ciężar dowodu istnienia wierzytelności przedstawionej pozwanemu do potrącenia. Z tego względu powód był zobowiązany wykazać fakt nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwanego – polegającego na dostawie wadliwej folii aluminiowej – poniesienia szkody (w kwocie 125.975,88 zł za szkodę spowodowaną utratą korzyści wynikających ze współpracy z „E.” spółką z o.o. w okresie od lipca 2005 r. do marca 2006 r. oraz w kwocie 83.983,92 zł w okresie od kwietnia do września 2006 r.) oraz istnienia związku przyczynowego pomiędzy nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwanego a szkodą poniesioną przez powoda. Ciężaru dowodu wskazanych przesłanek kontraktowej odpowiedzialności odszkodowawczej, wynikających z art. 471 k.c. w zw. z art. 361 k.c., nie zmieniała okoliczność uznania przez pozwanego – według terminologii użytej przez powoda w skardze kasacyjnej – roszczeń odszkodowawczych powoda dokumentem kompensacyjnym nr 05/KMP/01059 z dnia 31 grudnia 2005 r. (odnośnie do kwoty 89.575,82 zł). Powołane oświadczenie pozwanego, które, zdaniem powoda, mieściło w sobie element „uznania roszczenia”, opierało się na akceptacji przez pozwanego faktu nienależytego wykonania przez niego zobowiązania na skutek dostarczenia powodowi wadliwej folii aluminiowej oraz zasadności roszczeń odszkodowawczych powoda w zakresie objętym potrąceniem. Oświadczenie to odnosiło się jedynie do wierzytelności powoda (w zakresie jej rodzaju i wysokości) objętej potrąceniem i nie mogło dotyczyć wierzytelności powoda wskazanych w jego oświadczeniach z dnia 20 kwietnia i 13 października 2006 r. Nie można bowiem przyjąć, że na skutek uznania przez pozwanego za uzasadnionych części, wcześniej zgłoszonych przez powoda, roszczeń odszkodowawczych oraz ich zaspokojenia przez pozwanego (poprzez dokonanie potrącenia), pozwany uznawał zasadność wszelkich dalszych roszczeń odszkodowawczych powoda. Jedynym wspólnym elementem wszystkich roszczeń odszkodowawczych zgłoszonych przez powoda wobec pozwanego – tj. tych, które zostały uznane za uzasadnione przez

pozwanego oraz pozostałych, o których mowa w oświadczenia powoda o potrąceniu z dnia 20 kwietnia i 13 października 2006 r. – było to, że przesłanką konstrukcyjną każdego z nich było założenie, iż pozwany wykonał nienależycie swoje zobowiązanie wobec powoda, dostarczając wadliwą folię aluminiową. Zdaniem Sądu drugiej instancji, powód był zobowiązany wykazać także tę, sporną, okoliczność skoro pozwany złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o uznaniu reklamacji dotyczącej dostarczenia wadliwej folii. Sąd Apelacyjny nie poczynił bliższych ustaleń co do treści oświadczenia pozwanego o uznaniu reklamacji poza tym, co ustalił Sąd pierwszej instancji, że takie oświadczenie zostało złożone. Przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że pozwany uchylił się od skutków prawnych oświadczenia o uznaniu reklamacji świadczy o tym, że Sąd uznał oświadczenie pozwanego o uznaniu reklamacji za oświadczenie woli. Tymczasem oświadczenie dłużnika o uznaniu za uzasadnionego zarzutu nienależytego wykonania zobowiązania, a w jego zastępstwie, o uznaniu za uzasadnionego skierowanego wobec niego roszczenia odszkodowawczego może być zakwalifikowane jedynie jako akt wiedzy dłużnika przyznającego obowiązek świadczenia wobec wierzyciela oraz wyrażający wolę jego dobrowolnego spełnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CSK 703/10, Lex nr 898249). Przyczyną złożenia przez dłużnika tego rodzaju oświadczenia jest bowiem jego ocena – odnosząca się do sfery faktycznej i prawnej – istnienia okoliczności faktycznych i podstawy prawnej uzasadniających jego odpowiedzialność odszkodowawczą. Złożenie tego rodzaju oświadczenia może być potraktowane także jako uznanie niewłaściwe długu, które, zgodnie z przeważającym stanowiskiem w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1964 r., III PO 35/64, OSNCP 1965, nr 6, poz. 90, wyrok z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 46/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 143, wyrok z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, Lex nr 345525), jest jedynie oświadczeniem wiedzy aczkolwiek wywołującym konsekwencje prawne w postaci przerwy biegu terminu przedawnienia roszczeń. Z tych przyczyn, złożenie przez pozwanego oświadczenia o uznaniu reklamacji, a w jego następstwie oświadczeń o potrąceniu z własną wierzytelnością „uznanej” wierzytelności powoda, nie zmieniło ciężaru dowodu istnienia potrącanych ze sobą wierzytelności (por. wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2006 r., Lex nr 233059). Oświadczenie o potrąceniu wywołuje bowiem skutki określone w przepisach prawa materialnego tylko wówczas, gdy obie potrącane wierzytelności rzeczywiście przysługują osobom będących względem siebie jednocześnie dłużnikami i wierzycielami. Zasadnie przyjął więc Sąd Apelacyjny, że na powódzie, zgodnie z art. 6 k.c. w zw. z art. 471 k.c., spoczywał ciężar dowodu istnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Złożone przez pozwanego oświadczenia o uznaniu reklamacji, a następnie o potrąceniu, miały natomiast istotne znaczenie dowodowe dla ustalenia jednej z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej w postaci dostarczenia przez pozwanego powodowi wadliwej folii aluminiowej, w sytuacji gdy na skutek uznania reklamacji przez pozwanego folia została fizycznie zwrócona pozwanemu. Uwzględnił to jednak Sąd Apelacyjny, który, oceniając, że powód nie udowodnił faktu dostarczenia przez pozwanego wadliwej folii aluminiowej, wziął pod uwagę przyczyny, które spowodowały złożenie przez pozwanego oświadczenia o uznaniu reklamacji, a następnie o uchyleniu się przez pozwanego od skutków tego oświadczenia. Nawet przyjęcie odmiennego stanowiska – prezentowanego w skardze kasacyjnej – co do ciężaru dowodu dostarczenia przez pozwanego powodowi wadliwej folii, nie uzasadniało wniosku, że złożenie przez pozwanego oświadczenia o uznaniu reklamacji, a następnie oświadczenia o potrąceniu części zgłoszonych przez powoda roszczeń odszkodowawczych, zwalniało powoda od dowodu wyrządzenia szkody w większym zakresie niż wynikającym ze złożonego przez powoda oświadczenia o potrąceniu oraz istnienia związku przyczynowego pomiędzy nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwanego a dalszą szkodą, jakiej doznał powód. Fakt zwrotu dostarczonej przez pozwanego powodowi folii aluminiowej, spowodowany uznaniem przez pozwanego reklamacji powoda, w żaden sposób nie utrudniał też powodowi możliwości dowodzenia istnienia tych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Z tych względów zarzut naruszenia art. 6 k.c. w zw. z art. 471 k.c., uzasadniony w skardze kasacyjnej – co należy podkreślić – błędnym przerzuceniem przez Sąd na powoda ciężaru dowodu powstania szkody, był nieuzasadniony.

Uwzględniając powyższe, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., gdyż zaskarżony wyrok, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.